

Саопштење Националног механизма за превенцију тортуре поводом 26. јуна, Међународног дана подршке жртвама тортуре

Уједињене нације су 26. јун прогласиле Међународним даном подршке жртвама тортуре. Национални превентивни механизам Србије вас поводом овог важног датума позива да искажете своју солидарност са жртвама тортуре и нељудског поступања - особама чије је достојанство повређено нехуманим поступањем, као и са члановима њихових породица.

Србија је направила корак напред на путу ка искорењивању тортуре и нехуманог поступања када је, законом који је донела у јулу прошле године, омогућила пуну примену Опционог протокола Уједињених нација на Конвенцију против тортуре. Овим законом држава је дала легитимитет Заштитнику грађана Републике Србије да, у сарадњи са Покрајинским омбудсманом АП Војводине и невладиним организацијама, обављајући послове Националног превентивног механизма, ради на спречавању тортуре и других облика злостављања.

У обављање послова Националног превентивног механизма Србије су укључени Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог - Ваљево, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права - Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права - Ниш.

Устав Србије и бројни међународни инструменти утврђују неповредивост физичког и психичког интегритета човека и јемче да нико не сме бити подвргнут мучењу или окрутном, нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању. Забрањено је свако намерно наношење боли или патње лицу које је на биљу који начин задржано, спутано или затворено на основу одлуке или сагласности службеног лица, како би се од добила обавештења или признања, односно ради застрашивања или кажњавања.

На основу бројних посета установама у којима су смештена лица лишена слободе, можемо закључити да у Србији не постоји тортура као системска појава. Међутим, утврђени су појединачни случајеви мучења и злостављања, као и других облика незаконитог или неправилног поступања. Такође је оцењено да континуирано лоши материјални услови, пренасељеност установа у којима су смештена лица лишена слободе, уз неодговарајући третман, лошу здравственоу заштиту и одсуство социјалне подршке, могу довести до поступања које добија карактер нечовечног или понижавајућег поступања.

Не треба изгубити из вида тежак положај професионалаца и државних службеника запослених у установама у којима су смештена лица лишена слободе. Они од којих се очекује да омогуће ефикасну заштиту и спроводе третман и рехабилитацију, такође су и сами, често, на маргинама својих професија и друштва као целине.

Скрећемо пажњу на положај особа са менталним тешкоћама јер још није донет Закон о заштити менталног здравља неопходан да би се регулисала здравствена и правна заштита тих лица, као и њихово задржавање у психијатријским болницама и установама социјалне заштите, односно забрињавање у посебним центрима у локалној заједници.

Србији предстоји суштинско суочавање са проблемом положаја лица лишених слободе и њихове заштите од било ког облика мучења или злостављања, било где да су задржана – у полицији, затворима, болницама, установама социјалне заштите или неком другом месту.

Потребно је прећи са речи на дела, те од стратегија и акционих планова доћи до ефективног унапређења постојећег стања, имајући у виду да је однос друштва према лицима лишеним слободе значајан индикатор демократичности и стања људских права у том друштву.

Заштитник грађана Републике Србије
Покрајински омбудсман АП Војводине
Лекарска комора Србије
Независно удружење новинара Србије
Београдски центар за људска права
Виктимолошко друштво Србије
Дијалог - Ваљево
Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S)
Комитет правника за људска права (YUCOM)
Међународна мрежа помоћи (IAN)
Одбор за људска права - Ваљево
Хелсиншки одбор за људска права у Србији
Центар за људска права – Ниш
Либертас – за права лица лишених слободе